

SAMSPEL/KOMMUNIKATION

Vi använder språket för att kommunicera med människor i vår omgivning, men också för att lösa problem och för att förstå omvärlden. Språk och tanke hänger nära samman och språket ger sammanhang och struktur i tillvaron.

Det här är Patrik

Patrik har ibland svårt att hitta ord för det han vill säga och orden kommer inte alltid i rätt ordning. Därför förstår människor i Patriks omgivning inte alltid vad han vill säga.

Att förstå språkstörning

Trots att Patrik hör har han svårt att förstå och tolka det han hör. Han har svårt att uttrycka sig, svårt att hitta ord för det han vill säga och att få orden i en språkligt riktig ordning, så att människor i omgivningen förstår. Patrik kan också känna osäkerhet i sitt sätt att kommunicera och kan ha svårt att hantera situationer där han förväntas delta.

En språkstörning kan ta sig olika uttryck beroende på vem och vilka situationer det gäller.

Det kan vara svårt att avgöra vad som är viktigt att rikta uppmärksamheten mot när man har en språkstörning. Ofta är arbetsminnet begränsat. Kontakten med jämnåriga kan försvåras när språket inte fungerar, till exempel när det tar tid att reagera på det andra säger eller när ordförråd och språkförståelse brister. För att personer med språkstörning ska uppleva delaktighet behöver alla i deras omgivning hjälpas åt för att underlätta kommunikationen.

Språkstörningen kan bli ett hinder för Patriks lärande genom hans svårigheter med att ta in, bearbeta och utbyta information med andra. Det är därför viktigt att göra en pedagogisk kartläggning och även se till att det finns en långsiktig planering, anpassning och uppföljning av miljön både i förskolan, i skolan, på fritiden och senare i yrkeslivet.

Tänk på att:

- Patrik behöver arbeta efter en genomtänkt struktur som gör arbetet lättöverskådligt och tydligt visar var och när en uppgift börjar och slutar.
- använda ett konkret och enkelt språk i kommunikationen med Patrik.
- ge Patrik tydliga uppmärksamhetssignaler, som "Lyssna!", "Titta!" och var också noga med att uppmuntra och uppmärksamma Patrik när han deltar i olika situationer.

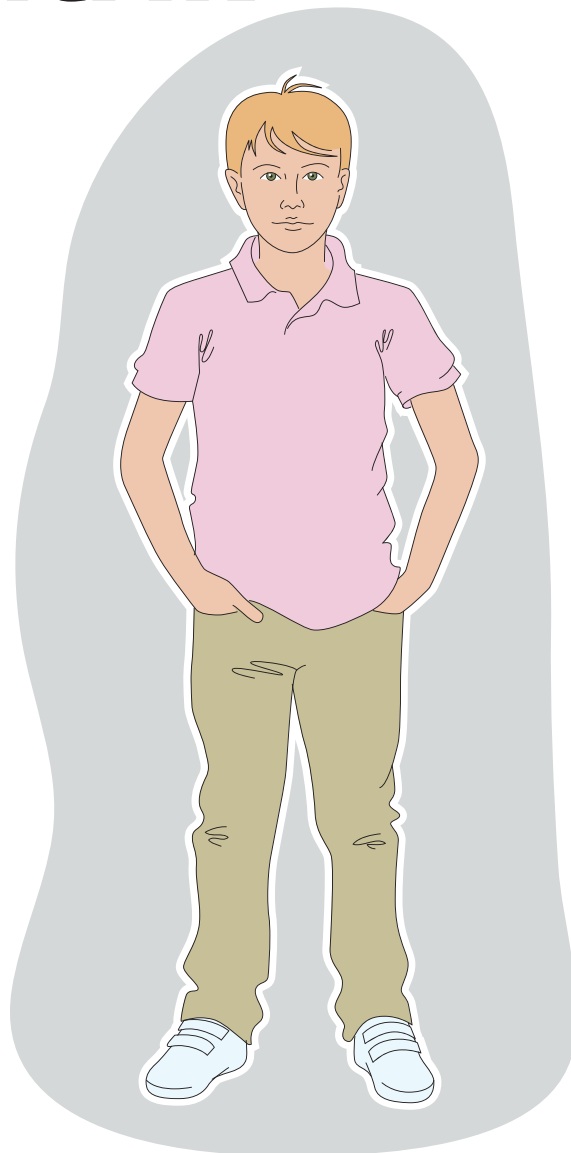

ILLUSTRATION: U. ROŠEN ZOBEC

- ge få och tydliga instruktioner, gärna med bilder och tecken som visuellt stöd.
- det kan ta längre tid för Patrik att lära, förstå vad som sägs och menas och komma på ett visst ord.
- tillsammans med Patrik utveckla strategier som fungerar i hans vardag.
- Patrik behöver tid att förbereda sig på nya situationer och förändringar.
- det sociala nätverket runt Patrik är viktigt för att tillvaron ska vara begriplig för honom.

RÅD & STÖD

Vad kan du göra?

För att underlätta för Patrik kan du utveckla din kompetens och ditt arbetssätt inom AKK, Alternativ och Kompletterande Kommunikation.

AKK kan användas:

- som komplement för att i en aktuell situation klara av en uppgift.
- som en alternativ metod för att eleven ska kunna gå vidare i sitt lärande.
- i uttrycksmedel som drama, dans, rytmik, musicerande, bild och form.

Du kan till exempel använda bilder, sociala berättelser och seriesamtal för att hjälpa honom att tolka, förstå och hantera sociala situationer. Erbjud datorstöd i form av pedagogiska program, talsyntes och stavningsprogram, eller anpassade texter, till exempel lättlästa eller inlästa. Patrik gynnas av en inlärnings-situation som tillåter användning av flera sinnen. Lärandet bör bygga på hans starka sidor.

Vad kan vi lära av Patrik

Det som är nödvändigt för Patrik är också bra för hans klasskamrater. En undervisningssituation som tillåter flera sinnen att medverka, uppskattas av många eftersom vi har olika sätt att lära på.

FAKTA OM

SPRÅKSTÖRNING/NEDSATT SPRÅKFUNKTION

Språkstörning innebär att utvecklingen av ett barns språk är påtagligt avvikande jämfört med jämnåriga barn. Tal- och språkutvecklingen följer inte de typiska utvecklingsstadierna. Karakteristiska drag är mindre joller, långsam tillväxt av ord-förrådet, svårigheter att plocka fram ord ur minnet och ett tal som är svårförståeligt även för närstående. Språkförståelsen är nedsatt och språkanvändningen begränsad. Barnet tar ofta färre och otydliga kommunikativa initiativ. Till skillnad från en språkförsvning innebär språkstörning en kvarstående funktionsnedsättning, även om tal- och språkförmågan utvecklas på olika sätt under hela livet. Om barnet har flera språk ska språkförmågan vara avvikande/nedsatt på samtliga språk för att det ska diagnostiseras som språkstörning.

Språkförmågan brukar delas in i olika områden. Fonologi omfattar tolkning och uttal av språkljud (fonem), regler för hur fonemen kombineras och dessutom talets rytm och melodi (prosodi). Grammatik avser regler för hur ord böjs (morfologi) och hur de kombineras till satser (syntax). Semantik motsvarar språkets innehåll, särskilt ords betydelse. Pragmatik innefattar situationsanpassad språkanvändning med samtalsregler, ögonkontakt, gester och mimik.

Generell språkstörning innebär att flera av de olika språkliga områdena är nedsatta.

Språkstörning förekommer i olika grader från lätt till mycket grav. Ju gravare språkstörning ett barn har, desto fler språkliga områden är inblandade. Talet är då mycket begränsat och barnet har stora svårigheter att förstå språk.

Mer information om språkstörning finns på webbplatserna för föräldraorganisationerna Afasiförbundet/Talknuten och Riksförbundet för döva, hörselskadade och språkstörda barn (DHB).

Specialpedagogiska skolmyndigheten ansvarar för statens samlade stöd i specialpedagogiska frågor. Myndigheten ger råd och stöd till skolhuvudmän i deras ansvar för en likvärdig utbildning för barn, ungdomar och vuxna med funktionsnedsättning, främjar tillgången på läromedel för dessa samt driver specialskolor för vissa elevgrupper. Myndigheten fördelar också bidrag till vissa utbildningsanordnare och till vuxna med funktionsnedsättning för vissa korta studier.

Specialpedagogiska
skolmyndigheten

www.spsm.se

Du når oss på telefon 010-473 50 00

Norra regionen

Box 1100
871 29 Härnösand
E-post: norra@spsm.se

Östra regionen

Box 12161
102 26 Stockholm
E-post: ostra@spsm.se

Mellersta regionen

Drottninggatan 25
702 10 Örebro
E-post: mellersta@spsm.se

Västra regionen

Kruthusgatan 17
411 04 Göteborg
E-post: vastra@spsm.se

Södra regionen

Kinagatan 7
211 20 Malmö
E-post: sodra@spsm.se